

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศทำได้สะดวกและง่ายดายมากขึ้นกว่าในช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา สาเหตุสำคัญประการหนึ่งเป็นผลมาจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมกันในกิจกรรมการผลิต (เช่น การมีห่วงโซ่อุปทานที่ผูกเนื่องกันมากขึ้น) และการใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน (ซึ่งรวมหมายถึงทุน และแรงงาน) จึงเกิดขึ้นต่อเนื่องตามมา แนวโน้มดังกล่าว จะยังคงเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตและเป็นไปในทิศทางที่เพิ่มขึ้นตามกระแสการพัฒนาทางด้านการสื่อสารและคมนาคมที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องในภูมิภาค

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอง การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเริ่มจะมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาเช่นกัน นโยบายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการระบุในข้อตกลงด้วยว่าจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ง่ายขึ้น ถึงแม้ว่าข้อตกลงการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือในเบื้องต้นดังกล่าวจะเป็นไปในรูปแบบจำกัดเฉพาะอาชีพ อันได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร นักสำรวจ สถาปนิกทนายความ นักการบัญชี มัคคุเทศก์ ซึ่งอาจจะยังไม่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างให้เห็นเป็นรูปธรรมภายในระยะสั้นแต่ข้อตกลงดังกล่าวก็เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของทิศทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจไทยจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจและเตรียมพร้อมให้แก่ประชาชน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หรือเตรียมแผนการรับมือและเยียวยาให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางลบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาถึงผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหากประเทศไทยมีการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 2) พัฒนาแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปที่คำนวณได้ (Computable General Equilibrium: CGE Model) ให้สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือระหว่างประเทศ

ขอบเขตของการศึกษา

1) การวิเคราะห์ผลการศึกษาจะให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงผลผลิตรวมของประเทศ การเปลี่ยนแปลงผลผลิตรายภาคการผลิต การเปลี่ยนแปลงการจ้างงานรายภาคการผลิต การเปลี่ยนแปลงราคา และสวัสดิการของสังคม

2) การวิเคราะห์ผลกระทบจะถูกจัดทำเป็นกรณีศึกษาภายใต้ขอบเขตภูมิภาคอาเซียน โดยกำหนดให้ประเทศไทยฐานของการวิเคราะห์ผลการศึกษา

3) พัฒนาแบบจำลองโดยใช้แบบจำลอง Global Trade Analysis Project (GTAP) เป็นพื้นฐานภายใต้กรอบความสามารถที่มีอยู่ของแบบจำลอง GTAP และเพิ่มข้อจำกัดทางด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคการผลิตและลดข้อจำกัดทางด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ

รูปแบบการนำเสนอ

การศึกษานี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ได้แก่ บทที่ 1 สถานการณ์แรงงานไทยในปัจจุบัน ซึ่งพูดถึงสภาพปัจจุบันของตลาดแรงงานไทย เพื่อให้เห็นภาพรวมที่เกิดขึ้น บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์และวิธีการศึกษา แสดงถึงแนวคิดทางทฤษฎีจากงานวิจัยโดยนำมาประมวลผลเพื่อปรับปรุงแบบจำลอง ซึ่งแสดงในส่วนของวิธีการศึกษา หลังจากนั้นในบทที่ 3 ผลการศึกษา สามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก คือ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งแสดงถึงผลการจำลองสถานการณ์ผ่านแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมผลการศึกษาที่ผ่านมา ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพ เพื่อให้ภาพเชิงลึกแก่ผลการศึกษา ในส่วนสุดท้าย บทที่ 4 เป็นการสรุปผลการศึกษา